

nr. 15
7 februarie
2022

OPT

motive
săptămânal de cultură

Măritată sau nemăritată,
mama să mă țină lângă ea,
să-i țin lumânarea când o fi să fie,
cum voia și spectrul meu.

Radu ALDULESCU

foto: Cătălin D. Constantin

OPTm

Avioane pașnice

Florin Spătaru

Momentele în care viața ta pare un șervețel de unică folosință nu sunt puține. Te uimește frecvența lor anemică, dar când importanța erupe ca un tremur necontrolat, nu te mai gândești la nimic. Toate întrebările puse devin nisip, te aștepti să mori. Plăcerea intervine după, când suflă din greu, de parcă ai alergat la un maraton. Ai scăpat doar cu o cicatrice sau așa crezi.

Dacă momentul s-a petrecut în doi, acel altcineva deține cheița cutiei tale negre. Chiar și un detaliu te poate destabiliza, îți poate deturna avionul gigantic de siguranțe șlefuite.

Ce faci când știi că mai ai câteva minute de trăit? Țipi, te agiți, scoți la iveală toată sălbăticia ascunsă atâția ani. Nu și cel de lângă mine. El murise demult.

Evident că era ciudat ca un agent CIA să devină pasionat de suprarealiști via scena punk din anii '80. Îmi spunea că s-a simțit viu doar când plutea fără un scop cu tot felul de ciudați, uitându-se la alți ciudați pe scenă. Un fel de apropiere de o flacără ce ardea intens. Voia să trăiască din nou senzațiile tari de la concertele *Butthole Surfers* și așa a ajuns la dadaști și la *Un chien*

andalou. Cu un zâmbet pe buzele groase și uscate, se uita la fețele oamenilor din avion cu plăcerea unui terorist. Toți o să moară, toți o să tremure de frică, numai el o să se bucure de concertul fără bilet. Moartea sacrificială e chiar poetică în absurdul ei. Tot spunea că el era mica piesă a mecanismului fără de care nu se putea juca tot acest teatru. A decis că toți vor muri, iar el se va bucura de spectacol.

Orașul minuscul de jos părea inundat de un gri fumuriu ce înainta încet. Blocurile răsăreau ca ouăle de prepeliță dintr-un ocean lent.

S-au încheiat înscrierile pentru Premiile Gopo 2022

Adriana Titieni Irimescu

Gala Premiilor Gopo, cel mai important eveniment care recompensează anual realizările cinematografeii românești, va derula ediția a 16-a la o dată rezervată, în luna aprilie. Între cele 24 de lungmetraje, filme de ficțiune și documentare lansate în cinema în cursul anului 2021, eligibile la Premiile Gopo 2022, se numără *Babardeală cu bucluc sau porno balamuc*, distins cu Ursul de Aur în cadrul Berlinalei 2021, *Malmkrog*, în regia lui Cristi Puiu, desemnat în 2020 Cel mai bun regizor în secțiunea Encounters a prestigiosului eveniment cinematografic, *Otto Barbarul*, prezentat în premieră mondială în Competiția Festivalului de la Sarajevo 2020 și distins cu Premiul Zilelor Filmului Românesc pentru secțiunea Lungmetraj la TIFF 2021.

Filmele românești produse în țara noastră sau realizate în regim de coproducție, dar cu participare majoritar românească, care au avut premiera națională în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie și care au beneficiat de cel puțin o săptămână de difuzare în săli de cinema, cu acces pe bază de bilet, precum și cele care au avut premiera pe o platformă VOD, sunt producțiile pe care juriul le va lua în considerare. Nominalizările vor fi anunțat în luna martie.

Umbră Cartierului cu fântână

Sebi Sufariu

Bună, sunt Moartea. De fapt, o mesageră a ei. Sunt o Umbră. Umbră de teren, mai exact. Ca să știți, eu sunt prima care vin la voi. Într-un fel de inspecție. Preventivă. Mă uit, analizez, fac bilanțul și-l prezint mai departe. După aia mai trece un timp... mult, puțin, uite, asta chiar nu o știu... Oricum, când sunt trimisă, ajung cu un scop. Că, altfel, aș sta numa' pe garduri și aș hărăți câinii... Pe mine mă simțiți la colțul străzii când tot întoarceți capul după fantome. Nici seara nu vă dau pace, de aici pofta voastră pentru filme horror... chestii penibile ca Halloween... nu-s ale mele, ci ale comercianților de la tarabele din pasajul de vizavi de Luceafărul... Eu, care i-am vizitat pe toți poezii, toți artiștii, toți au trecut prin văzduhul meu fără să le cer de-un ort... Le-aș fi cerut eu, dar nu prea am voie, nu mă încurc eu cu nimicuri... Tot ceea ce pot e să stau, ca acum, aici, pe ghizdurile acestei fântâni și să aștept... Mă gândesc că poate mă vor trimite după vreun doctor ori poate vreun profesor, vreun ministru sau,

Doamne, vreun jurnalist... mamă, ce m-aș mai distra... Am mai avut eu un caz... era, ministru adjunct la... nu mai știu... și a căzut, dom'le, pur și simplu... l-ar fi putut salva doamna de la Ambulanță, dar i-a băgat o doză prea mare de adrenalină... și s-a dus... Bine, și ea, deși îmi plăcea enorm cum miroseau halatele ei, a levănțică și săpun, a murit pentru că o colegă de-a ei îi greșise fix aceeași doză, bine, peste vreo... o secundă, vă rog... am zburat, știu foarte bine unde e mormântul ei, pentru că are un liliac lângă, și mie îmi place liliacul mult, mult... A, da, acu' cinci sute de ani, nu... acu' cinsprezece, în fine, mă tot încurc în aniiăștia... tot se schimbă, la câte o mie de ani, două cel puțin, tot aud din astea... înaintea erei noastre... Prea des le schimbă, părerea mea! Aha, la fata asta a noastră de la Ambulanță scrie așa: născută la... așa scrie pe cruce, în fine... a fost fată bună, numa' că a greșit doza... și eu... tot aici sunt... și aștept... și nu apare nimeni... Fântâna, of, fântâna asta... când îmi amintesc... pe

atunci îmi era teamă să sperii oameni... doar câinii și pisicile... A fost săpată de aga Dospinescu în... nu mai știu minte bine secolul... Era tânăr aga... abia ce-l pusese Ioniță Sandu Sturza agă peste isprăvnicie... Și aga a avut multe pământuri... Uite, aici unde stau eu era moșia lui cea mai mare... în dreapta fântâni se afla casa unui țigan rudar care avea vreo 20 de copii... Era glumeț țiganul, după ce făcea niște linguri mari, ca niște polonice, le dădea câte una după cap la toți

paradeii, să audă el cum sună lemnul de fag sau frasin... și ce mai râdeau... În stânga, pe firul ăsta de apă care curge și acum, mai ales sâmbăta, era o veselie... veneau cu căruțele și îi spălau boarfele și copiii... îi clăbuceau cu leșie și apoi îi scufundau în apă în timp ce îi țineau de nas... La doi pași, caii erau și ei spălați și țesălați, iar albia Bârnatului curgea plină de spume și panglici pierdute de la fete mari...

Continuarea în versiunea online

Întâmplare bună de spus în ianuarie

Ioana Flora

Pentru ianuarie, zici? Cred că cel mai bine se potrivește *Mult zgomot pentru nimic*. Este vorba despre spectacolul de la Teatrul de Comedie, regizat de Andrei Șerban. Am obținut greu rolul, după un casting cu multe emoții, cu pregătire, și-am fost foarte fericită. Nu în fiecare zi prinzi un astfel de rol. Primul spectacol a fost cu emoții enorme : avanpremieră cu public! Am început, am intrat în

scenă – scena în care Beatrice plânge. Aveam acolo un partener, care mă întreba Ce faci Beatrice? Plângi? Ei bine, partenerul ăsta nu apărea. Am plâns. M-am plimbat, am mai aruncat niște suspine. Se crease deja tensiune în sală, o neliniște care ajungea până la mine. Și deodată aud o voce din public: Cutărescu! Unde ești? Pune-ți sacoul! Era vocea inconfundabilă a lui Andrei Șerban, care, dându-și

seama că actorul era blocat de emoții, undeva în culise, a strigat ca la repetiție. (Și-am să fac o clarificare: mă refer la Andrei Șerban regizorul, iar nu la Andrei Șerban poetul de la Curțile lui Zenob!). În fine, spectacolul și-a reluat cursul, mai departe a fost OK. Dar incidentul acesta a ridicat interesul pentru spectacol. Publicul n-a râs, n-au fost murmure, ci s-a creat o legătură cu spectatorii, intrați astfel în

laboratorul nostru de creație, am fost împreună toți în acea seară, părtași la actul teatral.

Ileana Negrea: sunt ceea ce societatea numește „feministă radicală”.

Florin Spătaru

Cum se poziționează poezia militant-feministă față de alte forme ale feminismului pe care le menționezi într-unul dintre poeme? Mă refer la formele feminismului care te atacă sau care nu îți acceptă poezia?

Nu caut vrajbă, dar sunt ceea ce societatea numește „feministă radicală”... Feminismul meu nu este unul conservator sau neoliberal, ci mai degrabă intersecțional. Nu mă interesează faptul că poezia mea nu este receptată sau este atacată de alte femei. Ele au poveștile și crezurile lor, eu pe ale mele. Ele, de multe ori, preferă să rămână cumiști, la locul lor, să nu deranjeze, pentru a-și păstra locul la masă sau pur și simplu din frică, o frică pe care o înțeleg foarte bine. Simt enorm de multă compasiune față de ele.

Care sunt adevăratele cuvinte murdare din ziua de azi? Mă gândesc la „violența domestică”.

Nu cred că există cuvinte murdare, numai contexte. O femeie care scrie despre organele și plăcerea ei poate folosi

orice termeni. Un bărbat care își imaginează doar plăcerea femeii, nu prea. E important și cum și de ce folosim aceste cuvinte. E important locul din care venim. Nouă ne-a fost refuzată indecența, am fost angelizate și socotite firave și delicate. Așa că a folosi termeni interziși încă nouă este o revoltă și o revendicare.

Cum ai trăit această perioadă? Ce părere ai despre premiul Mihai Eminescu?

Cred că ar trebui să avem apreciere față de toată lumea, să existe burse și rezidențe și festivaluri nebazate pe ierarhii.

Sigur, îmi place și mie, ca oricui, validarea și recunoașterea. Dar nu uit nicio secundă că fac parte dintr-un grup de poete cu care sunt solidară și care sunt la fel de valoroase.

Pentru mine nu a fost o perioadă OK, m-am simțit distrusă de revărsarea aceasta de ură, amenințări, judecăți. A degenerat cumplit totul. Dar

am speranța că undeva, acolo, o fată sau o femeie cum eram și eu acum ceva vreme a găsit cartea mea și se simte mai puțin singură. Țasta e singurul lucru care mă ajută să merg mai departe. Țasta și camaraderia, suroritatea colegelor poete.

Care e cuvântul tău preferat? Sau lista de cuvinte?

Nu am un cuvânt preferat. Uitându-mă peste poemele mele, văd că „oglină” are tendința de a reveni în mai multe versuri.

Îmi place cum sună „năstrușnic”. :)

Iar la nivel de concept, „solidaritate”.

Excluzându-te pe tine, dacă ai fi fost în juriu, cărui volum i-ai fi acordat premiul?

Cred că toate și toți suntem la egalitate. Preferatul meu, însă, e volumul Cătălinei Stanislav. Este însă ceva personal, dincolo de vreo catalogare critică; am dialogat emoțional cu acele poeme, le-am simțit și am rezonat cu ele.

(continuare în versiunea online)

Identitate

Alexandru Papadopol

Uneori și o față prea cunoscută poate să deruteze. Nu demult, am filmat la Vâlcea, pentru *Balaurul*, unde joc rolul unui preot. Adică port sutană, în fine, arăt

ca un ofician ortodox. În pauzele de la filmări m-am plimbat prin oraș, bucurându-mă de o atenție specială. Fața mea le era cunoscută multor vâlceni, dar

văzându-mă în sutană, credeau că sunt un preot cunoscut în cineștie ocazie. Așa că mă salutau, îmi cereau sfaturi sau binecuvântarea, convinși fiind că mai vorbiseră cu

mine. Imaginea mea de actor s-a suprapus peste autoritatea biserică, creându-se ad hoc un personaj unanim familiar. Prin urmare, eram incognito.

foto: Iulia Modiga

Duduk

Liviu G. Stan

Vă prezint un buton de distrugere. Unul dintre butoanele mele de distrugere. Imprevizibilul. Un Trabant nu se poate cățara printre povârnișurile unui munte. La fel de dezarmat sunt și eu în fața imprevizibilului. Mă paralizează. Timpul meu lăuntric (*my inner time*) este un ochi de apă închis într-un vid, nu există adieri pe suprafața lui, ci doar o stagnare predictibilă. Nu știu de unde mi se trage această alergie la neprevăzut, dar știu că vine la pachet cu o jenă fundamentală apărută încă din copilărie: aceea de-a nu gândi pătimaș, de-a nu avea dorințe mari, de-a căuta minimalul, cumpătarea și umbra. Firește, nu mi-a reușit.

Vanitatea și egoismul – subtile boli autoimune ale umanismului – au fost mereu mai puternice.

Ceea ce a rămas însă intact până la această vârstă este dihononia cu imprevizibilul. Care nu arareori îmi provoacă un rău fizic: sudori reci, durere de stomac. Desigur, această neputință mi-a priit în proză, care cere o austeritate „calendaristică” de sanatoriu. Culmea e că singurele locuri în care scap de stresul imprevizibilului sunt chiar temple ale imprevizibilului: clădirile dezafectate. În timpul liber, mă îndelectnesc cu explorarea urbană, mă strecur prin case dărăpănate, ruine industriale, pe sub scări surpate

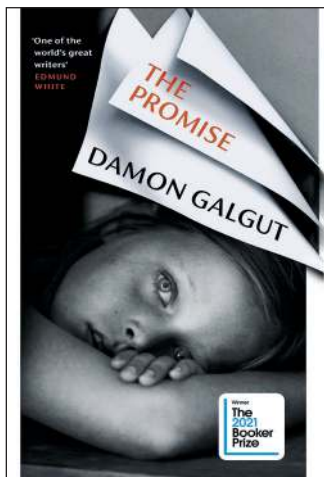
și tavane ce stau să cadă, pe podele râncede. Imprevizibilul ticăie acolo în fiecare bucățică de moloz strivită sub talpă. Însă tot acest pericol permanent mă odihnește. Poate pentru că-n astfel de locuri trecutul este mai puternic decât frica de moarte. Iar asta conjugă, în felul său, o încredere mistică în surprizele reveriei.

Un instrument muzical care mi se pare a fi un inamic al imprevizibilului este *dudukul*. În traducere, numele acestui fluier tradițional armean înseamnă „sufletul caisului”, căci este obținut din lemn de cais. Pe cât de dulce și de in-tempestiv este gustul caiselor coapte, pe-atât de amare și

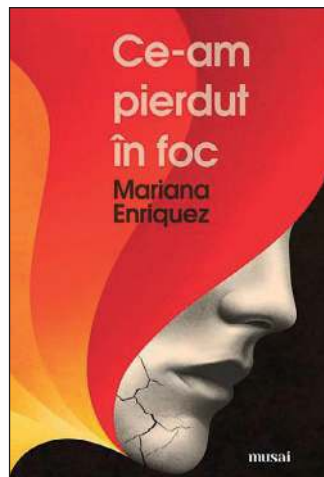
de protectoare sunt sunetele dudukului, o adevărată armă a liniarității. Dudukul este considerat și-un instrument tânguitor al dezrădăcinaților. Am avut odată un vis: mă scurgeam ca o frunză pe Dunăre de la Marea Neagră și până în Pădurea Neagră, făcând pluta și cântându-le din duduk fa-liților Europei; din Suhumi și până-n Regensburg – dudukul meu chema pe maluri oamenii distruși, *los peridos*. Ce este un cerșetor dacă nu o bucată de plastilină în mâna imprevizibilului? Se mai poate pune însă și-o altă întrebare: a te împotrivi imprevizibilului nu înseamnă a refuza o parte esențială a minunilor?

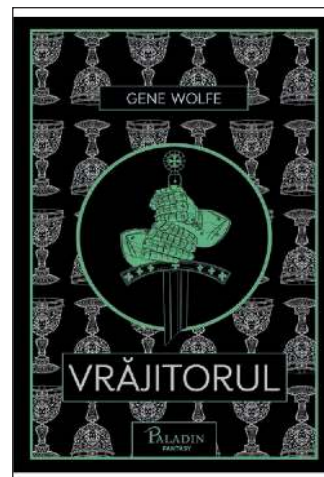
Lavinia Braniște, *Sonia ridică mâna*, Polirom, 2019
 Când Sonia ajunge să se confrunte cu drama abandonului patern, nici meditațiile asupra marilor probleme ale lumii nu mai au același gust ca înainte. Pe fondul acestui zbcium lăuntric, Sonia își caută drumul, respiră adânc și... *ridică mâna*. În esență, Sonia este o tânără obsedată de personalitatea lui Zoe Ceaușescu, ceea ce face din romanul Laviniei Braniște o scriere despre comunism, fără ca acesta să ocupe locul principal în loja narativă. (Flavia Iosef)

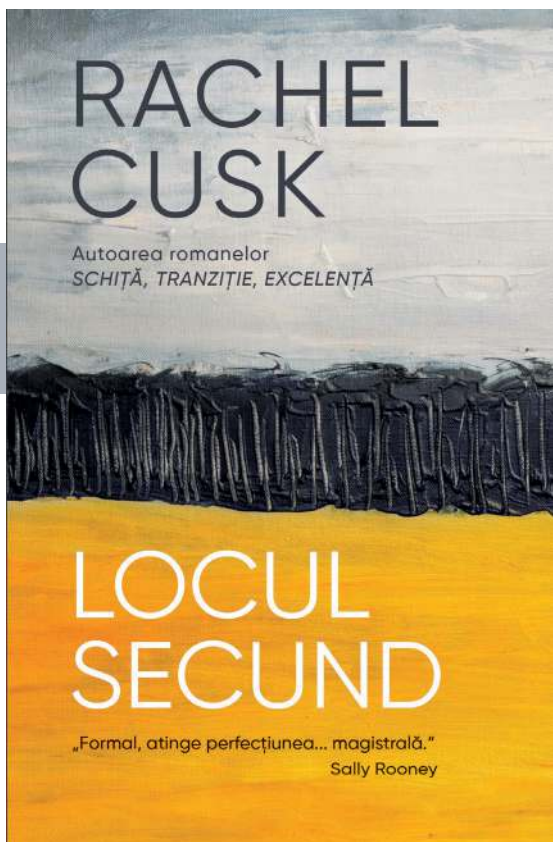
Damon Galgut, *The Promise*, Editura Chatto & Windus - câștigător al 2021 Booker Prize Winner
 În Africa de Sud. Povestea unei familii este spusă prin prisma a patru înmormântări. Pe fondul unor schimbări politice de-a lungul mai multor decenii, există o promisiune ce nu a fost împlinită și doi frați ar trebui să construiască o casă pentru femeia care a avut grijă de gospodăria lor. (Diana Dragoman)

Mariana Enriquez, *Ce-am pierdut în foc*, Ed. ART, 2017
 Povestirile (12 în total) ale Marianei Enriquez, reunite în volumul *Ce-am pierdut în foc*, aduc în fața cititorilor unele dintre cele mai sensibile și mai tabuizate subiecte ale societății de ieri și de azi (chiar și de mâine) ce gravitează în jurul lumii marginale, dar și al misticismelor acestui univers. Avem de-a face, deci, cu texte marcate de un profund realism magic. Narate fie la persoana întâi, fie la persoana a treia, textele surprind, deci, o conștiință artistică interesată de a înregistra și de a supune analizei cele mai tenebroase părți ale societății. (Cip Handru)

Gene Wolfe, *Vrăjitorul*, Ed. Paladin, 2019
 În centrul cărții *Vrăjitorul* de Gene Wolfe se află un adolescent răpit de Aelfi, devenit după un întreg proces de inițiere, de descoperire, de cunoaștere, de dezvoltare personală etc. un adevărat cavaler, sub numele de Sir Able. Magie, fabulos, legende, fantastic, mitologie, toate reunite în volumul scriitorului american. Nu întâmplător, critica de specialitate considera opera lui Gene Wolfe drept una dintre cele mai interesante, mai captivante ale genului fantasy. (Cip Handru)

Locul secund

noul roman al lui Rachel Cusk,
 Litera, 2021

Doina Ruști

În stilu-i specific, Rachel Cusk povestește fără grabă, dar cu o tensiune constantă și de invidiat, și te aștepți ca „atmosfera” să fie atul cărții. Acțiunea se petrece într-o zonă izolată și aproape idilică, unde viața unei familii pare să fi intrat în armonie cu natura. Dar lucrurile se schimbă, după ce apare un musafir, un pictor fascinant. Accentul epic cade și de data acesta pe relații, urmărite în detaliu, puse sub lupă, în maniera în care o face proza ultimilor ani, iar acest epos al detaliului a și fost

elogiat. *The Independent* consideră romanul „O dramă persuasivă” axată pe urmărirea relațiilor, în care puterea și moralitatea se află adeseori în conflict. Musafirlor care modifică traiectoriile unei vieți cu tabieturi este un artist, iar seducțiile exercitate de actul artistic amplifică dorințele și dilemele unei femei. Picturile devin manipulative prin familiaritate, fiind peisaje ca și cele din jur, dar curând accentul se deplasează de la artă spre artist. *The Guardian* apreciază romanul tocmai pentru analiza „incomodă, dar fascinantă a creativității”.

Soare, leoaică, poet, iarnă

Flavia Iosef

Acestea ar putea fi cuvintele-cheie ale poemului *Leoaica noastră*, al poetului peruan José Watanabe. Meditație filosofică asupra zenitului sau ancestral coborât în junglă, discursul poetic al lui Watanabe ne uimește, ne derutează, dar ne place. Ne place pentru că este insolit: „Știu că soarele vine și pleacă, neliniștit, adulmecându-mă/ printre plantațiile de trestie-de-zahăr./ Știu că întârzie la zenit privind cu sete valea./ Soarele era leoaica noastră./ O imagine, chiar și de-o umilă reprezentare verbală ca aceasta/ ne pătrunde în minte/

și îi cere să se arate binevoitoare/ față de poet. Este pactul.“

Solară, aproape mistică, această imagine a soarelui animalizat și întrupat ca fiara totemică supremă pare a purta cu sine ecouri ale unei incantații precreeștine, de inspirație incașă. Leul este asociat cu puterea, cu regalitatea, dar leoaica are în plus atributul maternității, care i se oferă, iată, și soarelui, ca forță celestă dătătoare de viață prin lumina lui. „Zvelt“, cu „gâtlejul suav“, duce omul supus meditației la râu și îl ajută să intre în comuniune și cu celelalte

elemente ale naturii, chiar dacă acel om supus meditației se luptă cu iarna saxonă și cu... boala: „Soarele era leoaica noastră./ O briză caldută mă-nvăluie stând aici, în Saxonia de Jos,/ iarnă:/ este imaginea creându-și propriul spațiu în corpul meu bolnav,/ este soarele care mă adulmecă ca pe un fiu pierdut,/ acolo, în nordul țării mele,/ unde m-a învățat să merg îndemnându-mă cu botul.“

Ca o leoaică devenită mamă, soarele s-a coborât asupra fiului său care nu se mai regăsea și l-a mânat prin viață, stându-i alături

și acum, în ultimele clipe de viață, luminând pentru ultima oară trupul întunecat de boală și de suferință, departe de casă, de locul primei lor întâlniri. Totul, conform „pactului“ original menționat în primele versuri.

Această confesiune cu adevărat înduioșătoare a unui muribund (simbolic) este deosebită prin asocierea cu vechile credințe, precolumbiene, care le atribuiau corpurilor cerești statutul de divinități protectoare, veghind asupra omului (poet) până la ultima lui suflare, indiferent unde s-ar fi aflat acesta.

Eugen Țurcanu

Alin Mureșan

În primăvara lui 1948, Eugen Țurcanu avea 22 de ani, era student în anul III la Drept, era căsătorit și avea o fetiță de doi ani. Înțelesese mersul societății și se înscriesese în UTC încă dinaintea instalării guvernului Groza. Ba chiar urmase cursurile unei școli diplomatice de partid și viza, probabil, o poziție importantă în statul comunist. Orice planuri de viitor își va fi făcut, ele au fost spulberate de arestarea din 25 iunie. Oportunismul (prezent și trecut) l-a costat scump.

Pe când avea doar 15 ani și România era condusă vremelnice de Mișcarea Legionară, a fost atras în organizațiile sale de tineret de către colegii mai mari. A jucat un rol minor în rebeliunea din ianuarie 1941, pentru care a fost amenințat cu bătaia de un anchetator militar, tuns și trimis înapoi la școală. A mai activat, nu foarte convingător, până spre sfârșitul lui 1944, după care a făcut trecerea la organizațiile comuniste. Era însă ginerele unui fost primar legionar cunoscut în zonă, iar foștii săi colegi au încercat să-l readucă lângă legionarism până în vara lui 1946. La o ședință nocturnă, a intrat în conflict cu aceștia, care l-au

amenințat indirect că „există gloanțe pentru trădători“.

În mod firesc, atunci când legionarii au fost arestați în mai 1948, primul nume pe care l-au declarat în anchetă a fost cel al „trădătorului“ înscris în UTC. Țurcanu a intrat în închisoare plin de resentimente. Nu numai că și-a văzut spulberate visurile profesionale, dar își surprinsese soția înșelându-l cu unul dintre frații săi (avea șase), pe care plănuia să-l ucidă după eliberare. Intelligent, orgolios și stăpânit de ură, s-a pus de la început în slujba Securității pentru a extrage informații de la ceilalți arestați. Pe măsură ce

rolul său de informator a devenit cunoscut printre deținuții de la Suceava și, apoi, Pitești, a ajuns la concluzia că aceștia nu vor vorbi decât dacă vor fi bătuți.

Nu a fost o revelație proprie, ci un rezultat al discuțiilor avute cu mai mulți ofițeri de Securitate. Însă rolul pe care l-a jucat în fenomenul Pitești a fost crucial: a torturat și a ordonat maltratarea a sute de tineri, a ucis câțiva cu mâinile lui, a organizat culegerea de informații și a sintetizat materialul extras prin tortură înainte de a-l preda organelor statului. Avea metode preferate de tortură. Călca victimele în picioare (la propriu), le ridica folosind o singură mână (ei fiind subnutriți cronic, pe când Țurcanu mânca la popota ofițerilor) și suferea de grandomanie. Obişnuia să spună că dacă Hristos ar fi încăput pe mâinile sale, n-ar mai fi existat Înviere și nici creștinism. Deși s-a vehiculat că i se promisese un post de ofițer în Securitate după eliberare, nu era deloc naiv. Știa că rolul de tartor în închisoare îl poate costa viața. „La capătul drumului mă așteaptă ori un soare, ori o spânzurătoare.“

Avea să fie cea din urmă, desigur. A fost anchetat vreme de aproape trei ani, cu întreruperi.

Regimul a încercat să se spele pe mâini și să dea vina pentru Pitești pe deținuții legionari, care s-ar fi torturat reciproc pentru a compromite comunismul și a-și selecta cadrele cele mai rezistente. În ciuda presiunilor, Țurcanu a fost singurul anchetat care a refuzat cu obstinție această variantă absurdă, arătând că el a acționat la ordinele contactelor sale din Securitate și minister. A acceptat varianta oficială numai la sfârșitul procesului, aparent inexplicabil. Există unele mărturii conform cărora și-a schimbat poziția fiindu-i promise gloanțe oarbe la execuția care îl aștepta. Dacă acest detaliu e adevărat sau nu, nu mai putem ști astăzi. Eugen Țurcanu a fost executat în 17 decembrie 1954 în Jilava, alături de alți șaisprezece deținuți, toți fiind mult mai puțin vinovați decât el.

O dispariție

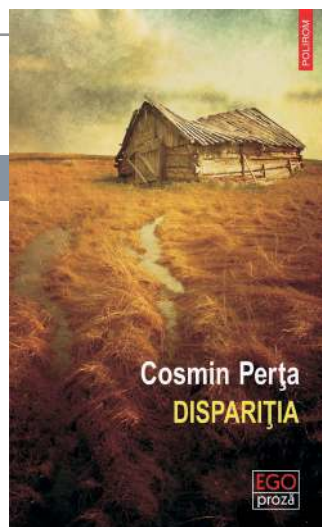
Liviu G. Stan

A stă-vară, am dat o raită cu un prieten prin Podișul Babadag. La un moment dat, șoseaua ne-a purtat într-un sat lipovenesc numit Slava Rusă. Când am ajuns, era miezul zilei și soarele de august ardea peste un decor postapocaliptic. Curțile înecate în tufșuri, cu gardurile prăbușite, ascundeau cocioabe de chirpici care abia se mai țineau în picioare. Cincizeci la sută din sat fusese părăsit. Atmosfera avea în ea ceva de Pripeat. Oamenii pleaseră fără bagaje, ca și când ar fi fost deportați și nu „transferați” prin exod economic. Am găsit șifoniere pline cu haine, televizoare rămase în priză, fotografii de familie împărășiate pe podea, icoane. Era ca o gaură de vierme (*wormhole*) prin timp. Ei bine, tot într-o asemenea gaură de vierme se petrece și acțiunea din microromanul lui Cosmin Perța, „Dispariția” (Ed. Polirom, 2021).

Inspirată dintr-un caz real, trama pune în scenă dispariția unor săteni din Ardeal, în jurul căreia Cosmin Perța plantează un mister bruiat de intruziuni subtile ale fantasticului și abundent

în elemente de satiră neorealistică, aducându-și ca speze strategice stilul investigativ și decorul tar-kovskian. Toate acestea încadrate, cu persistența unei vedenii, de-o mizanscenă de road novel balcanic din care, evident, nu lipsește corupția politică.

Adesea, în anumite situații, unele personaje – cuplul de jurnaliști Lori (fiți atenți, e bărbat; veți vedea de ce i se potrivește Lori) și Bianca, Primarul, Nelu – par ghidate prin tehnica umoristică a slapstick-ului din *commedia dell'arte*. Neapărat de adăugat în cocktail și spumoasa oralitate ardelenescă, excelent manevrată în dialoguri. Discret, narațiunea aruncă și-o ancoră spre trilogia lui Cosmin Perța – „Teofil și căinele de lemn” (2012), „În urmă nu mai e nimic” (2015) și „Arșița” (2019) – prin părintele Teofil, care induce un relief caleidoscopic celor patru romane. De fapt, „Dispariția” ar putea fi interpretată ca un soi de *prequel* al „Arșiței”, dacă ar fi să respectăm niște vagi coordonate cronologice. „Arșița” închipuia o Românie din viitor, pustiită nuclear, iar Teofil era (din nou)

călugăr, în vreme ce acum (acțiunea se petrece în preajma lui 2009), este preot paroh, întors după cincisprezece ani de nevoie în pustie. Cele două microromane mai împart însă și dinamica finalului: climaxul termic, adică suflul atomic din „Arșița” și... doar n-o să vă divulg sfârșitul „Dispariției”.

Scriam în urmă cu doi ani despre „Arșița” că lui Cosmin Perța îi iese admirabil tehnica detaliului rece, pe care o regăsim acum și-n „Dispariția”. Propozițiile sunt epurate de retorică, dar nu și de tragic. Asta le dă o superlimpezime la contactul cu natura și geografia, bunăoară. Anii de forjat inteligența epică în poezie, pe distanțe scurte și concentrate, își spun aici cuvântul. Cosmin

Perța știe cum să obțină tensiune narativă și stranietate fără eforturi descriptive, fără sudori barochizante, plasând doar puncte de iluminare. O abilitate stilistică care m-a fascinat mereu în proza lui. E chiar inconfundabil pe felia asta. Iar aparentul său minimalism narativ nu lasă niciodată stilul indirect liber să devină un asamblaj psihologic, ci îl folosește cu moderație niponă, strict cât să mențină personajele într-o autonomie exotico-fantomatică. Senzația mea este că personajele contează mai puțin *per se*, funcționând mai degrabă ca *ecografii senzoriale*, ecografiile unor reverii telurice și angoase escatologice. Ar mai fi de subliniat și-o candoare: candoarea etnografică cu care se mișcă printre ecosisteme și combină rezonanțele văilor, pâraielor și pădurilor – o altă transfuzie de microcosmos din poezia sa.

Prozator cu spectaculoase instincte orifice, Cosmin Perța demonstrează (încă o dată) prin „Dispariția” că este unul dintre cei mai interesanți și iscusii exploratori de zone crepusculare din literatura noastră contemporană.

Blestemul

Cătălina Steriu

— Ce aveți de mâncare?

— Avem mai multe feluri: lasagna, paste, omle..

— Dați-mi orice, numai italianesc să nu fie. Vreau un sandviș. Nu mai pot, dom'le, paste, pizza, m-am săturat. Am lucrat trei ani de zile în Italia, la spălat vase într-un *ristorante* și mi s-a acrit. Vreau să-mi trăiesc viața. Știți cum sunt? Nu mă rețin de la nimic: vreau să mă plimb, să mă simt bine, să văd lumea. Nu să pun ban pă ban. O viață avem, ce dreacu'? Măine poți să întinzi adidasu' și n-ai înțeles nimic. Nu că am *ragione*? Nu?

Mă bucur că am loc la geam și că nu sunt pe același rând cu doamna înverșunată împotriva

italienilor. Întotdeauna mi-a plăcut lângă hublou pentru că acolo ești protejat. Nu ești expus decât pe o singură parte vecinului de scaun, de care te poți izola cu ajutorul unei cărți, al telefonului sau al căștilor. Pe cealaltă parte îți rămâne hăul populat de un cosmos miniatural aflat în aceeași perpetuă forfotă. Un strat neted de nori, ca o vale înzăpezită din basmele rusești, pe care alunecăm ușor. Plutim deasupra a mii de destine care se fac și se desfac. Iar tu ești în spațiul tău, ferit de orice intruziune, simți deja în nări aerul de capitală cosmopolită. Te bucuri când revezi Grand Place și flanezi cu un aer boem pe străzile din Sablon, în căutarea anticariatelor.

„Vă reamintim că acesta este un zbor nefumător”... Anunțul prozaic îți întrerupe reveria și-ți ițește în minte o serie întreagă de miștouri. De când s-a lăsat zborul de fumat? Nu fumează, dar oare cu alcoolul cum stă? Am început să fantomez pe seama traducerilor proaste, aproximative, sau a celor cu iz de snobism. Mi-am amintit de un prânz cu niște doamne franțuzite care au apreciat carnea pe care o serveam ca fiind tandră (1) sau de o prietenă din copilărie măritată cu un francez, care îmi povestea odată cum îi „dădea o baie în fiecare zi bebelușului său”. (2)

„Nu vă supărați, ați mai călătorit cu Pink Air-ul?” Părăsesc

rapid turnul solitar în care-mi țin sub cheie gândurile și-mi dau seama că pasagerul din dreapta tocmai mi-a adresat o întrebare. Privirea îmi este atrasă mai întâi de cartea pe care o ține în mână: „Sfânta Tradiție: Pocăirea omenirii”. Inelele masive din aur care-i împodobesc degetele îi rămân blocate în păr atunci când încearcă să-și treacă mâna prin el. Victimă le cad două fire ce rămân prinse între ghiuluri și-i însoțesc toate gesturile pe care le face mecanic. Îmi ridic ochii și constat că are început de chelie.

Continuare în versiunea online.

Amleto in Salsa Piccante

Andrei Bulboacă

De-a lungul peregrinării lor personale prin teatre am avut ocazia să mă *lovesc* des de textul scris de Aldo Nicolaj, *Hamlet in sos picant*. Am văzut câteva montări, dar nu mi-au fost pe plac nicicum, însă pe cât am încercat să evit spectacolul, parcă și mai cu ardoare se apropia de mine. Într-un final, am renunțat să mai fug și m-am lăsat purtat de poveștile din bucătăria Castelului Elsinor. Textele lui Nicolaj s-au tot montat pe scenele teatrelor din București și din țară, prin urmare este un autor destul de adaptat și care place atât la regizori, cât și la actori. Teatrul Național Mihai Eminescu din Chișinău s-a gândit să vină în turneu la București cu această piesă, prin urmare nu mi-am putut stăpâni curiozitatea de a vedea și montarea în viziunea teatrului de peste Prut, regia spectacolului fiind semnată de către Alexandru Cozub. Acțiunea se petrece în bucătăria castelului Elsinor, iar personajul principal nu mai este Hamlet, ci un personaj colectiv: mâncarea. Căci, într-adevăr, meniurile și preparatele pantagruelice preparate de către Froggy (Petru Hadărcă), soția sa Cathy (Angela Ciobanu), Inge (Diana Decuseară) și Breck (Dan Melnic) sunt cele în jurul cărora se învâрте toată povestea. Textul este unul răsturnat pentru că tragedia imaginată de Shakespeare se transformă acum într-o comedie, în viziunea lui Aldo Nicolaj.

Culinarul este un element vital deoarece dacă bucatele sunt gustoase, invitații de la castel sunt fericiți, iar lucrurile se pot desfășura conform planurilor uneltite de Hamlet. În caz contrar, și spre nefericirea invitaților, primul pe-depsit ar putea fi chiar bucătarul, căci el este responsabil de ceea ce se pune pe masă. Felurile de mâncare sunt numeroase, greoaie și ieșite din comun, iar spectatorului avizat îi poate fugi rapid gândul la festinul imaginat de Petronius în *Satyricon* sau de felurile gândite de Rabelais în *Gargantua și Pantagruel*. Mâncarea este un element vital pentru supraviețuirea umană,

prin urmare este normal ca aceste lucruri să apară și pe scenă. Cercetând pentru această cronică, am găsit un volum interesant scris de Joan Fitzpatrick, intitulat *Food in Shakespeare. Early Modern Diaries and the Plays*, în care se analizează importanța mâncării în piesele lui William Shakespeare. De exemplu, în *Macbeth* avem o secvență când vrăjitoarele din piesă prepară o poțiune în care se introduc diverse ingrediente culinare, printre care și părți de animale sau umane. În *Hamlet* apare o secvență de festin după moartea tatălui său, fapt ce a dus la nenumărate interpretări. Revizitând la piesa de la Chișinău, putem afirma că nu avem un singur spectacol, ci o triplă teatralitate. Spun asta deoarece la primul nivel este spectacolul propriu-zis, la al doilea nivel este spectacolul imaginat de Hamlet prin intermediul căruia încearcă să deslușească cine a fost criminalul, iar la al treilea nivel, spectacolul ce are loc printre felurile de mâncare și aromele din bucătărie. Personajele sunt caricaturizate, aproape grotești, însă au un comic al lor specific. Rolul lui Hamlet este interpretat excepțional de actorul Ghenadie Gălcă, care dă viață cu umor prințului din Danemarca, comunicând într-un moment al spectacolului și cu publicul. În jocul hamletian de natură comică se ascunde răzburarea pe care acesta și-o dorește cu atâta înflăcărare.

Scenografia este semnată de Iurie Matei, iar costumele poartă amprenta Tatiane Popescu, aceasta din urmă fiind premiată în 2021 de către UNITEM pentru cele mai bune costume. Sunt multe detalii de observat în scenă, bucătăria fiind aranjată cu tot felul de ustensile vechi, ingrediente numeroase pentru realizarea felurilor de mâncare, dar și dulapuri cu tot felul de condimente și sticlute. Bucătăria devine încet, dar sigur spațiul în care au loc confruntările, răzburările, moartea și învierea personajelor, spațiul devenind astfel unul cu valențe carnavalice. În fond, tot spectacolul poate fi *citit*

ca o invitație la carnaval, pentru că sub influența acestuia și o piesă serioasă cum este *Hamlet* poate deveni la rândul ei aproape o farsă tragică. Spectatorul care nu știe în prealabil textul și se va aștepta să vadă o reinterpretare serioasă a lui Hamlet va fi dezamăgit, căci nu despre acest lucru este vorba în montare. În bucătăria castelului Elsinor trebuie să pășim cu zâmbetul pe buze, lăsând problemele în foaier, bucurându-ne de caricaturizarea personajelor și, de ce nu, de inspirația culinară a lui Froggy. Relația dintre Froggy și Cathy este una siropoasă și se conturează și prin faptul că amândoi reușesc să bucure papilele gustative ale locuitorilor castelului. Cu toate acestea, între ei apar și conflicte, soția înșelându-l pe bucătar cât el a fost plecat în Franța la *specializare*. Însă bucătarul se și deghizează în fantoma răposatului tată al lui Hamlet, acesta fiind cel care joacă nu doar un dublu rol fizic, ci și unul social: aduce bucurie în suflete și burți prin bucățele preparate, însă infiripă și teamă în cei prezenți prin intermediul deghizării.

Alexandru Cozub afirmă în caietul-program un lucru foarte interesant și actual, mai ales în contextul vremurilor în care trăim. „Distorsionarea valorilor, mutilarea conștiinței nu sunt observate sau condamnate de cineva, fiindcă nu are cine a le observa

sau condamna, pentru că toți consideră ceea ce se întâmplă o NORMALITATE.“ Dacă privim textul în această cheie, observăm că pe parcursul desfășurării acțiunii se simte o plafonare a personajelor, o stare de a nu face nimic pentru a-și învinge propriul destin. Deși capetele încoronate se mai ocupă și cu alte activități, cei din bucătărie (pătura de jos) par mulțumiți cu viața deloc ușoară pe care o duc. Aceia care găsesc nu sunt observați la adevărata lor valoare la începutul piesei, însă, pe parcurs, descărcarea emoțională a personajelor se face în bucătărie, în fața celor mai simpli locuitori de la castel. În perioada dificilă pe care o traversăm, inspirația Teatrului Național Mihai Eminescu din Chișinău de a aduce la București comedia lui Aldo Nicolaj a fost o alegere fericită și inspirată. Deși sala a fost ocupată doar în proporție de 30%, publicul s-a bucurat de spectacol și cu toții am pășit în bucătăria condusă de Froggy și ai lui. Poate la un Hamlet clasic publicului îi este dificil să se apropie de personaje, pentru că ele, prin structura textului, au o aură respingătoare, dar în cazul de față lucrurile au stat invers. Iar dacă cititorii au drum prin Chișinău sau au ocazia să vadă spectacolul, recomand cu căldură să o facă, nu doar cu inima ci și cu... papilele gustative. Căci la fel ca teatrul, și bucătăria este o artă.

Poem despre duminică de Nadina Nicolov

Duminica
e ziua în care
Meșterii își repară mesele
Dar eu îmi amintesc că
Duminica era ziua ta
În care mâncai iaurt cu pâine
Seara târziu
Și îl citeai pe Tzara
Mintindu-mă că l-ai înțeles.

Jurnal african

Elena Ștefci

În Africa ai de unde alege, depinde ce cauți și ce-ți prisosește. Nicăieri negrul nu are atâtea nuanțe, praful atâtea forme de rezistență, lumina atâtea mirsuri, spațiul atâtea pliuri pentru suprapuneri de sunete, timpul atâtea ascunzători pentru nimic. Spre asfințit sau la miezul nopții, stoluri de păsări sfredelesc cerul și întorc pe dos cocotierii cu scrâșnete ca de bormașină. În după amiezile suportabile, alte stoluri răsfață lumea cu triluri catifelate sau mesaje zglobii. Nu-i rchip să afli, chiar dacă întrebi în stângă și-n dreapta, cum se numesc primele păsări și de ce sunt ele furioase, nici din ce specie se trag celelalte. În curtea câte unei vile, behăie cu behăit de moarte, câteva luni înainte de Tabaski, câte un berbecuț pe care pare că nu-l aude nimeni.

Câinii, în schimb, nu latră deloc. Dorm oricând și oricât la umbra palmierilor, de preferință la intrarea în vreun restaurant, și nu mișcă nici dacă sunt călcați pe coadă, deși deschid câte un ochi înțelegător spre cel care i-a deranjat.

Grupuri de cornute mai mari sau mai mici traversează tacticos străzile în metropole, dimineața și seara, printre atelaje de tot felul, autobuze zdrențuite, vehicule pestrițe, fumegânde și ruginite, mopeduri de diverse forme și dimensiuni, pietoni cu căști în urechi...

Se spune că vacile, caprele și alte patrupede se hrănesc mai ales cu cutii de carton înmuiate în apă.

Petrecerile de sfârșit de săptămână țin câte un întreg cartier, de pe la șase seara până spre răsărit, sub asediul boxelor și al tubelor, al bucuriei explozive, stridente, sfâșietoare. În zori sau la prânz, microfoanele unei moschei răspândesc peste lume jelanii cărora nu li te poți sustrage, chiar dacă nu le înțelegi.

La orice oră și cu orice prilej, se vorbește tare și mult, se strigă pe tonuri care pot aduce a ceartă,

dar care pot fi expresii ale interesului sau ale tandreții. Peste tot - vestii gourgourlu/ debroullarzi/descurcări într-ale vieții admirate de la distanță de cei plictisiți de prea mult bine.

În trafic, profitând de ambuteiaje, sau pe plajă, printre terase, în centre urbane supraaglomerate sau prin periferii sufocante, vânzătorii ambulanți te îmbie cu de toate, îți bat în parbriz, te trag de mânecă, așteaptă să-ți dorești ceva, sau pur și simplu să-ți pese de prezența lor.... Prin gropile de pe așa-zisele trotuare sau pe carosabil, statuete de abanos de felurite vârste alunecă grațios pe tocure sau în șlapi, în sandale cu strasuri sau botine moderne, mândre și parfumate, iar cele cu copii în brațe sau de mână, în boubou-uri strălucitoare, insistă că trebuie să le dai ceva pentru cei mici, nu înainte de a te întreba de unde vii și de a te provoca să le strângi prietenește mâna.

La Dakar, dacă te încumeți să mergi 100 de metri pe jos, te claxonează 20 de taximetriști, unul după altul, scot capul pe geam cu o ofertă de transport, fiecare dintre ei ignorând că tocmai l-ai refuzat pe cel în spatele căruia rulează bară la bară. Dacă te pot atrage și plătești o cursă de cinci ori cât face, șoferii, adesea plini de brățări, lăncișoare și inele, trag apoi pe dreapta, pierduți pentru câteva ceasuri pe telefon și pe internet.

Dar de ce să te preocupi de agresiunea fonică sau de poluarea mult peste limitele admise, când culorile sunt atât de vii, comunicarea atât de directă, hărmălaia și lipsa de reguli atât de natural asumate? De ce să te obsedeze punctualitatea când știi că pe aici "vin imediat" înseamnă "ajung când/dacă o vrea Dumnezeu, In-sch'Allah", indiferent c-o spune spune instalatorul, doctorul sau polițistul din colț?

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,

Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,

Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,

Adriana TITIENI IRIMESCU,

Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com